

PRAVOSUDNI FORUM

za Bosnu i Hercegovinu

Pravosudni forum za Bosnu i Hercegovinu

Uloga najviših sudova i Ustavnog suda Bosne i Hercegovine u harmonizaciji sudske prakse u procesuiranju predmeta organiziranog kriminala i korupcije

Mövenpick, Sarajevo, 23. listopada 2024. godine

Sarajevo, 23. listopada 2024. godine

Zaključci Osme konferencije Pravosudnog foruma za Bosnu i Hercegovinu pružaju smjernice za daljnju suradnju i unapređenje kapaciteta pravosudnih institucija u BiH, posebno u kontekstu složenih kaznenih predmeta. Te preporuke predstavljaju korak ka jačanju pravne sigurnosti i transparentnosti, kao i učinkovitijem suzbijanju organiziranog kriminala i korupcije u zemlji.

Zaključci:

- Europska konvencija je dio našeg ustavnopravnog poretka i izravno je inkorporirana u naš Ustav. Članak II. st. 2., 3. i 6, kao i drugi članci i stavci, jasno govore o tome.
- Ustavni sud slijedi praksu Europskog suda, ali je i prvi zaštitnik prava zagarantiranih Europskom konvencijom. Kompleksnost našeg državnog uređenja i domaćeg sustava utječe na primjenu zakona. Međutim, sudovi trebaju osigurati jedinstvenu primjenu zakona i stoga je neophodno da imaju pristup pravnim stajalištima koja će slijediti i primjenjivati prilikom donošenja odluka. Dostupnost

odluka redovnih sudova u smislu javnog objavljivanja, kao i odluka Ustavnog suda, osim što je dio garancija iz članka 6., u biti, pomaže harmonizaciji odluka.

- Organizirani kriminal predstavlja značajan izazov kako u smislu otkrivanja, procesuiranja i kažnjavanja tako i u smislu oduzimanja „plodova kriminalnog rada“. S obzirom na kompleksnost postupka, dodatni izazov čini potreba za dosljednim poštovanjem prava osumnjičenih, osuđenih, kao i trećih osoba, zagwarantiranih Europskom konvencijom i Ustavom Bosne i Hercegovine. Stoga bi se moglo razmotriti daljnje unapređenje institucionalnih resursa i protokola kako bi procesi oduzimanja imovine bili efikasniji i usklađeni s garantiranim pravima svih uključenih strana.
- Pravo na osobnu slobodu, koje se često „aktivira“ u predmetima organiziranog kriminala, traži postupanje u skladu sa zakonom, ali i dodatne uvjete. Zato utemeljena sumnja, kao i obrazloženje za posebne pritvorske razloge predstavljaju zaštitu od proizvoljnosti, ali i nužan element svake odluke o pritvoru.
- Trend harmonizacije sudske prakse ukazuje na smanjenje broja pritvorskih predmeta i povećan broj izricanja mjera zabrane. Takav pristup doprinosi smanjenju povreda prava koje utvrđuje Ustavni sud jer se sve više poštuju standardi Europskog suda. Izricanje mjera zabrane umjesto pritvora ključno je kako bi se zaštitila prava osumnjičenih u skladu s Europskom konvencijom, osigurala proporcionalnost u kaznenom postupku i smanjili negativni efekti pritvora na osumnjičene, pogotovo na one koji neće biti osuđeni.
- Kazneni postupci, pogotovo u predmetima organiziranog kriminala, bez obzira na želju da dovedu do „osude kriminala“, kažnjavanja počinitelja, te tako pošalju poruku javnosti da se „kriminal ne isplati“, moraju se voditi u skladu s garancijama prava na pravično suđenje. Slijedeći praksu Europskog suda, Ustavni sud se bavio pitanjem nezakonitih dokaza, pitanjem tko može biti svjedok, prihvaćanjem dokaza pribavljenih putem međunarodne pravne pomoći, jednakošću strana, kontradiktornošću postupka, pravom na obavještanje o optužbi i dr.
- Ustavni sud djeluje kao korektiv sudskoj vlasti ispitivanjem sudskih odluka. Međutim, svaka povreda prava koju utvrdi Ustavni sud u postupku ne vodi nužno do „oslobađanja“. Također, izvršenje odluka Ustavnog suda znači da su se prihvatili i standardi Europskog suda. Poštovanje standarda Europskog suda i Ustavnog suda je jasan put ka harmonizaciji prakse.
- Izazovi borbe protiv organiziranog kriminala trebaju biti riješeni „u hodu“, na način koji je prihvatljiv i u skladu s garancijama Europske konvencije, a imajući u vidu

tehnički i tehnološki razvoj. Novine koje prate postupke su financijske istrage, digitalni dokazi i dr.

- Naredbe suda za provođenje posebnih istražnih radnji moraju sadržavati dovoljne razloge utvrđene zakonima, kao i razložno obrazloženje da se dokazi nisu mogli pribaviti na drugi način.
- Potrebno je nastaviti s dosljednom primjenom stajališta zauzetih u presudi *Dragojević protiv Hrvatske*.
- Međuinstitucionalna suradnja, razmjena informacija i znanja neki su od alata borbe protiv organiziranog kriminala i stoga ih treba kontinuirano zagovarati i razvijati.
- U borbi protiv organiziranog kriminala i korupcije iznimno je važno oduzimanje imovinske koristi stečene kriminalnim aktivnostima.
- Izmjenama i dopunama kaznenog zakonodavstva potrebno je stvoriti sustav koji će učinkovito odgovoriti na izazove koji se pojavljuju u kontekstu kaznenih djela organiziranog kriminala i korupcije. Nacionalni zakoni moraju pratiti suvremene tokove.
- Potrebno je jačati kapacitete pravosuđa za objavljivanje sudskih odluka i stajališta sudske prakse, te provoditi redovne obuke o korištenju IT alata za njihovu pretragu s ciljem unapređenja kvalitete obrazloženja i adekvatnog referiranja na sudsku praksu.
- Potrebno je promovirati značaj sudske prakse i međunarodni standard ujednačavanja sudske prakse prije donošenja sudske odluke.
- Prilikom procesuiranja predmeta organiziranog kriminala i korupcije u kojima su kaznena djela počinjena korištenjem novih tehnologija preporuka je da se u nedostatku domaće sudske prakse koristi praksa Europskog suda za ljudska prava, te da se u kontinuitetu provode obuke o oduzimanju imovinske koristi uz konkretne slučajeve sudske prakse.